

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Ju2024/00120
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l3@regeringskansliet.se

Remissyttrande över promemoria Ändrade ersättningsregler för användning av musik Ju2024/02104

Sammanfattning

- FÖRSLAGET:**
SOM ställer sig helt avvisande till förslaget att ändra den Internationella upphovsrättsförordningen med följd att kravet på materiell reciprocitet tas bort. Regeringen bör avstå lagändringen och fortsätta arbeta för att kommissionen snarast ska framlägga lagförslag som möjliggör att behålla nuvarande regler.
- TIDPUNKT FÖR IKRAFTTRÄDANDE:**
För det fall att lagändringen ändå genomförs, bör tidpunkten för ikraftträdande senareläggas till åtminstone den 31 december 2025. Ett ikraftträdande redan den 1 mars 2025 omöjliggör anpassning till nya ekonomiska förutsättningar för de svenska skivbolag, artister och musiker som onekligen kommer drabbas mycket hårt av lagändringen.
- ÖVRIGT:**
SOM efterlyser regeringens förslag på åtgärder och ekonomisk kompensation till svenska rättighetsinnehavare som motsvarar intäktsbortfallet.

SOM:s inställning utvecklas i nedan kommentar.

SOM
info@som.se
+46(0)60122202

Paviljongvägen 17
852 40 Sundsvall
www.som.se

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

Kommentar till betänkandets förslag

1. FÖRSLAGET

SOM ställer sig helt avvisande till förslaget att ändra den Internationella upphovsrättsförordningen med följd att kravet på materiell reciprocitet tas bort.

Principerna om territorialitet och nationell behandling (tillsammans med minimirättigheter) är ryggraden i det internationella upphovsrätts- och närliggande rättighetssystem som ingår i Bernkonventionen, Romkonventionen, WIPO Copyright Treaty (WCT), WIPO Performance and Phonograms Treaty (WPPT) och olika andra multilaterala instrument som EU eller dess medlemsstater är bundna till i olika konstellationer. Dessa fördrag tillåter avtalsslutande stater att undanhålla nationell behandling endast i särskilda fall. Ett sådant fall gäller ersättningsrätt till utövande artister och fonogramframställare för viss användning av deras inspelningar.

Om nationella åtgärder baserade på reciprocitetsprincipen inte längre har något inflytande inom upphovsrätt i Europa, innebär detta att positionen för regeringar och Collective Management Organizations (CMOs) från EU försvagas i alla förhandlingar med tredje länder gällande ersättningar och rättigheter för deras kulturskapare.

I RAAP-domen från 2020 angav EU-domstolen att direktivet om offentliga framföranderättigheter för musikutövare och producenter kunde ändras för att **bekräfta och upprätthålla den långvariga principen om ömsesidighet (reciprocitet) som härrör från de internationella upphovsrättsavtalen.**

EU-domstolen menade att den i princip var tvungen att nå sin slutsats då det aktuella direktivet var tyst angående tredjeländer, men betonade att EU fortfarande kan tillämpa begränsningar och säger i domens punkt 84 att **"behovet av att bibehålla skäliga villkor för deltagande i handeln med inspelad musik utgör ett mål av allmänintresse som kan motivera en begränsning av den upphovsrätten närstående rättigheten enligt artikel 8.2 i direktiv 2006/115 för medborgare i ett sådant tredjeland som inte beviljar eller endast delvis beviljar denna rättighet."** Begränsningar behöver dock förtydligas i lagstiftning och följa EU:s grundläggande rättigheter.

Sverige bör jobba för att EU upprätthåller handelstrycket och samtidigt förhindra att 125 miljoner EUR i upphovsrättsliga intäkter årligen överförs från europeiska rättighetshavare till USA och andra länder som inte själva tillhandahåller motsvarande grundläggande skydd. SOM

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

menar att **ändring av direktivet kan göras på ett proportionerligt och harmoniserat regelverk som samtidigt tillmötesgår länder som idag tillämpar andra modeller**. Denna uppfattning delar vi med IMPALA, som representerar ca 6 000 oberoende skivbolag i Europa.¹

Som anges i skäl 3 i uthyrnings- och utlåningsdirektivet kan "tillräckligt skydd av [...] föremål för skydd av närstående rättigheter följaktligen anses vara av grundläggande betydelse för gemenskapens ekonomiska och kulturella utveckling". **Effekterna av den situation som skapats av EU-domstolen** kommer i första steget skada utövande konstnärer och oberoende skivbolag i unionen genom att viktiga inkomster försvinner, men det **påverkar också Europeiska unionens ekonomiska och kulturella framsteg i större utsträckning**.

Den föreslagna lagändringen kommer i huvudsak gagna amerikanska multinationella bolag, bidra till en förstärkt obalans på marknaden och ha negativ inverkan på mångfalden i den kulturella sektorn. **Sverige och EU bör istället fortsatt arbeta för att USA ska ansluta till Romkonventionen**. Med tanke på att USA anslöt till Bernkonventionen först 1989 kan vi inte ge upp hoppet. Om principen om materiell reciprocitet sätts ur spel försvinner både incitament och handelstryck, och miljoner EUR försvinner från svenska och europeiska artister, musiker och oberoende skivbolag.

European Copyright Society (ECS) väcker i sin kommentar² till RAAP-domen med rätta frågan om när det fastställdes att medlemsstaterna inte längre hade något inflytande och inte kunde åberopa de relevanta internationella fördragen. Som ECS konstaterar undertecknade Europeiska kommissionen och medlemsstaterna tillsammans WPPT som ett blandat avtal. Flera medlemsstater reserverade sig vid tidpunkten och senare. Europeiska kommissionen protesterade aldrig mot dessa förrän i RAAP-fallet. Av detta kan utläsas att EU-kommissionen ansåg att medlemsstaterna hade befogenhet att ingå och åberopa sådana reservationer mot internationella fördrag och principen om reciprocitet.

Efter ratificering och anslutning av medlemsstaterna till WPPT gav rådets rättstjänst medlemsstaterna råd om tillämpningen av WPPT. Vid den tidpunkten ansåg således rättstjänsten att befogenheten att åberopa reciprocitet tillhörde medlemsstaterna. Dessutom ansåg rådet senare att medlemsstaterna också skulle använda denna befogenhet. Inga

¹ <https://impalamusic.org/ahead-of-european-elections-artists-and-labels-urge-ec-to-get-its-house-in-order-on-broadcast-and-performance-monies-being-transferred-away-from-europe/>

² <https://europeancopyrightsociety.org/wp-content/uploads/2022/05/comment-of-the-european-copyright-society-on-the-impact-and-consequences-of-the-cjeu-decision-in-c-265.19-raap-1.pdf>

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

ensidiga förmåner skulle tillerkännas andra avtalslutande parter. Frågan är då vid vilken tidpunkt medlemsstaterna upphörde att ha denna befogenhet?³

RAAP- domen river upp sedan decennier väl implementerade principer om handel med upphovsrätt, lämnar många frågor obesvarade och skapar osäkerhet på en redan osäker marknad. Kommissionens saktfärdighet och brist på agerande i denna fråga är obegriplig och ansvarslös. Vi vill dock tro att de kommer att ta sitt förnuft tillfånga.

SOM anser att regeringen bör avstå lagändringen och fortsätta arbeta för att kommissionen snarast ska framlägga lagförslag som möjliggör att behålla principen om materiell reciprocitet.

2. TIDPUNKT FÖR IKRAFTTRÄDANDE

För det fall att lagändringen ändå genomförs, bör tidpunkten för ikraftträdande senareläggas till åtminstone den 31 december 2025. Att lagen skulle träda ikraft redan den 1 mars 2025 är en alltför snar tidsperiod som **omöjliggör anpassning till nya ekonomiska förutsättningar** för de svenska skivbolag, artister och musiker som onekligen kommer drabbas mycket hårt av lagändring enligt förslaget.

3. EKONOMISK KOMPENSATION

SOM efterlyser regeringens förslag på åtgärder och ekonomisk kompensation till svenska rättighetsinnehavare i omfattning som motsvarar intäktsbortfallet till följd av lagändringen.

Om SOM

Svenska Oberoende Musikproducenter (SOM) är världens äldsta organisation för oberoende skivbolag och bildades 1974 för att tillvarata medlemmarnas närstående rättigheter. Sedan många år samarbetar SOM med IFPI gällande administration av upphovsrättslig ersättning,

---

³ ref Etienne Gabriel Valk, **The CJEU's Unintelligible Impairment of the Financial Health of EU Performers: Ever-Increasing Suspense in Neighbouring Rights**
<https://academic.oup.com/grurint/article/73/9/850/7695903>

SVENSKA
OBEROENDE
MUSIKPRODUCENTER

vilket medför att SOM kan prioritera insatser för utbildning och stöd till medlemmarna i frågor som främjar deras verksamhet.

SOM är aktiva inom paraplyorganisationerna Impala och WIN (World Independent Network) som samlar tusentals oberoende skivbolag i Europa och världen (respektive).

SOM:s 340 medlemmar består till ungefär hälften av mikro- till medelstora företag, och den andra hälften av soloföretag, varav många artister som driver eget skivbolag.

För SOM

Eva Karman Reinhold, Ordförande SOM

SOM
info@som.se
+46(0)60122202

Paviljongvägen 17
852 40 Sundsvall
www.som.se